

NOÉ

(I. Mózes 6.9. – 11.32.)

Mózes első könyvének második szidrája, mely leírja, hogy az emberiség már annyira romlott, hogy megérett a pusztulásra. Az Örökkévaló elhatározza, hogy elpusztítja a világot özönvízzel hozva rá. Csupán Noét találja érdemesnek, hogy megmeneküljön egy bárkában, amelyben minden élőlény képviselve van.

Noach (נח) szakaszában “betelt a föld gaztettekkel” és megérett a pusztulásra. Isten megbánta, hogy megteremtette, (lehet hogy az angyaloknak volt igazuk, akik a Midrás szerint eleve ellenezték az ember teremtését) és elhatározta, hogy vízözönt hoz a világra. Mivel azonban Isten akart még egy esélyt adni a vétkes világnak – megtalálta Noé személyében azt, aki alkalmas arra, hogy családjával együtt életben maradjon, és egy új, jobb világot teremtsen a régi romjain. Az özönvíz nemzetségének vétkait Bölcsseink abban találták, hogy egymással szemben sem viselkedtek emberiesen: raboltak, erőszakoskodtak, fajtalanokdtek – még az állatok és madarak is! – akik természetük ellenére cselekedtek így, utánozván az elfajzott embert, a teremtés koronáját, aki tíz nemzedék alatt teljesen elmaszatolta, elvesztette az isteni képmást, amelyre teremtett. Noé és bárkája mentette át a halálra ítélt emberiség maradékát. Noé szakaszában nincs micva a 613-ból, ami a zsidókat kötelezi. Ezzel szemben innen ered a Noachiták hét micvája, ami tulajdonképpen a civilizált emberiség minimális erkölcs kódexe. Ez tiltja a pogány bálványimádást (faragott képek), a gyilkosságot és a házasságtörést, az istenkároklást, a rablást és élő állat húsának élvezetét, valamint előírja a civilizált közigazgatás megszervezését és független bíróságok felállítását. A szakasz végén – közben eltelt még tíz nemzedék – feltűnik Ábrahám, a monoteizmus felismerője és terjesztője a földön.

A következő napokban ismét lezárunk egy hónapot, ám egyben újat is kezdünk, pénteken este ugyanis Chesván havába lépünk. Chesván (חשוון) az év második hónapja Tisri-től, az év nyolcadik hónapja Nisszántól számítva. A Chesván elnevezés eredete babilóniai, és a nyolcadik hónapot jelenti, asszír nyelven: arhusmani. A Bibliában héberül “bul” a hónap neve, ami termést jelent (a sok eső miatt jó termés várható). Későbbi időkben a “chesván” szóhoz hozzáadták a “már” szót mely vízcseppet jelent, arra utalva, hogy e hónap az esők hónapja Izrael földjén. A hónap csillagképe a Skorpió miután a világ vízre szomjas, mint a skorpió, és csak a víz orvosolja a szomjúságát. Chesván hónapja 29 vagy 30 napos. A hónap főbb eseményei a tradíció szerint: – ebben a hónapban hunyt el Ráchel ősanánk, – ebben a hónapban kezdődött el az Özönvíz.

A hetizakaszban Noáchként említett szereplőnek a világ Noéként ismeri a nevét. Igaz ember volt, ezért az Örökkévaló, mikor megharagudott az emberekre – mert “megtelt a föld gonosszággal” – és özönvízzel tervezte sújtani a földet, Noét és családját megkímélte. Utasította, készítsen bárkát, amelyben átvészeltetik az özönvizet. 150 évig dolgozott Noé a bárkáján. Részint azért, mert a korabeli technológia egy embertől ennyi időt kívánt, másrészt mindenki láthatta, hogy valami különös barkácsol a mester. Meg is kérdezhették, miért ez a nagy munka? Meg is mondta az okát. Szolgálhatott volna figyelmeztetésként, de nem hallgattak rá. A föld élőlényei úgy maradhattak meg, hogy Noé minden állatfajtaból kettőt, hímet és nőtényt, vihetett a bárkába. Minden tiszta baromból, amely áldozatra is alkalmas lehetett, hetet-hetet menthetett meg. 40 nap és 40 éjjel esett az eső, a halak nem pusztultak el, ebből is láthatjuk, hogy a hal nem hús. Három fokozatot említ az Írás, az özönvíz nagyságának jellemzésére: Felgyülemlt a sok víz és vitte a bárkát. Felemelkedett a hajó a föld fölé. Tizenöt könyöknyivel borította be a hegyeket. Előbb a hollót, majd a galambot küldte ki Noé, hogy kémlelje ki, elhagyhatják-e kis menhelyüket. Miután másodszer repült ki a galamb, ágacskával a szájában tért vissza. Harmadszor már elrepült a maga útján szállva. Noé mikor kijött a bárkából, hála áldozatot mutatott be az Úrnak. Az Örökkévaló szövetséget kötött vele, hogy nem küldi a rettentő és az egész emberiséget érintő csapást a földre. A szövetség jele a szivárvány lett. Az ember addig növényevő volt, most a Mindenható megengedte a hús élvezetét, de a vér fogyasztását szigorúan megtiltotta. A Tóra szavaiból kikristályosodik Noé fiai és utódai számára meghatározott hét törvény, amely a polgári együttélés és jogalkotás alapja. Ezek a következők: A bíróság felállítása, az Istenkároklás tilalma, a bálványimádás tilalma, a fajtalanság tilalma, a vérontás tilalma, rablás tilalma, az élő állatból kivágott hús élvezetének tilalma.

Hesván (חשוון) ünnepnapok számát tekintve igencsak szürke hónapnak minősül, kiváltképp az előző mozgalmas Tisrit és a következő szintén sűrű Kiszlévet tekintve. Néhány nevezetes pillanat azonban Hesvánban is megadatik. Ilyen Hesván hetediké, azaz Zájin Hesván is. Az izraeli törvényhozás a közelmúltban állami ünnepnappá nyilvánította Hesván hónap hetedik napját, mely az “alija napja” (יום העלייה) lett. A Kneszet döntése szerint állami ünnepséggel, rendezvényekkel, és az oktatási intézményekben megemlékezésekkel ünnepeik a Nemzeti Alija Napot. Másik nevezetes nap Hesván 12-e. Ekkor hunyt el ugyanis Ráchel ősanánk, az az asszony, akiért hét meg hét évet szolgált Jákob Lábánnál. Jákob az efráti úton, Bét-Lehemben temette el, nem messzire Jeruzsálemtől. Sírja fölé kőpüleetet emeltek, s Izrael gyermekei odajártak imádkozni, kiönteni szívüket Istennek, kérlelni Ráheld, álljon melléjük bajukban, szorongatásukban. Különösen Hesván 12-én, halála napjának évfordulóján keresték fel a sírt.

Hetizakaszunk legismertebb elbeszélése az özönvíz története. Az elbeszélés nem egyedülálló az ókori irodalomban. A babilóniaiaknál a hasonló esemény hőse Noé: A Biblia – ha részletezi is az eseményt – a történet erkölcsi tanítására törekszik. Az ember hivatása legyőzni rossz ösztöneit és aszerint részesül jutalomban vagy büntetésben. Másrészt a világ fennmaradása isteni cél. Így mondja a próféta is: “Nem kietlennek teremtette, hanem benépesítettnek alkotta”. Az özönvíz nemzedéke erkölcsi fertőben élt, “mert minden élő romlottságban élt a földön”. “Isten megbánta, hogy teremtette az embert. De mégis talált egy igaz embert, hogy ráépítse az új világot – Noách kegyet talált Isten szemében”. Érdekes megemlíteni, hogy mivel indokolta Isten a világ elpusztítását, ugyanakkor milyen indokot hozva fel esküjére, hogy többet nem hoz pusztulást a földre. A két indok hasonló, sőt majdnem azonos. “Látta Isten, hogy nagy az ember gonoszsága a földön, és szíve gondolatai ösztöne csak gonosz egész nap”. Így az özönvíz előtt. Az özönvíz után Noách hálaáldozatot mutatott be Istennek. Az áldozatot Isten elfogadta és utána így szólt: . “Nem átkozom el többé a földet az ember miatt, mert az ember szívének ösztönei rosszak ifjúságától kezdve”. A két indok, a világ elpusztítására és megtartására, látszólag azonos. De megfigyelhetjük a különbséget, ha hangsúlyozzuk az “ifjúságától kezdve” kifejezést. Az ember ösztönökkel születik, miként az állat: De csak az embernek adatott meg, hogy ösztöneit, ha károsak, ha rosszak, legyőzze szabad választás útján. Ezért hivatása a nevelésnek, hogy a rosszra hajló “ifjúsági” ösztönöket korlátok közé szorítsa, önmegtartóztatásra bírja. “Ki a hős, ki legyőzi ösztöneit”. Ő az ideál, az igaz ember. Isten az új világot az ilyen “igaz” emberekre építette. Őértük kíméli meg földünket, az elpusztítástól. Talán erre az isteni esküre támaszkodik a zsidó legenda, hogy a világ 36 igaz ember érdeméért marad fenn (legalább 36?). A hetizakasz másik elbeszélése “Bábel tornyáról” szól. „Így szóltak (az emberek): építsünk várost, benne egy tornyot, mely az égig ér, hogy nevet szerezzünk magunknak...”. A legenda szerint az ember elhivalkodottságában le akarta dönteni Istent trónjáról. Építés közben civakodás, gyilkosságok, erőszak és egymás meg nem értése uralkodott az építők körében. Erre “Isten szétszórta az embereket a föld egész felületére”. A bibliai elbeszélés és a hozzáfűződő legendák sok gondolatot ébreszthetnek napjaink emberében... A technológia hihetetlen fejlődése, az emberi tudomány szédületes eredményei azt az érzést kelthetik sokakban, hogy a mai “Bábel tornya” immár az égig ér, és az emberi észnek nincs határa. Ma már nemcsak a Holdra, hanem a Marsra is eljutott az emberi alkotás, akkor talán ismét az Észnek kell templomot emelni, mint a francia forradalom idején? Az ilyen gondolatok elfelejtetik az emberrel, hogy a természeti törvényeket, melynek segítségével eredményeit eléri, ő se nem alkotja, se nem változtatja meg, csupán felfedezi azokat. Azt is elfelejti az ember, hogy nemcsak a Hold, de a Mars is ezredmilliméter távolságban van tőlünk a világűr mértékegységeivel mérve. Az embernek nemcsak (rossz) ösztöneit kell legyőzni, hanem oktalan büszkeségét is. Az igazi, nagy tudósok (mint Einstein) szerények, mert ők tudják igazán, hogy az emberi tudás véges. Az özönvíz elbeszélése, a bábéli torony története arra tanít, hogy az az emberi társadalom, melyben az erőszak uralkodik – ha tudományos eredményeket is ér el -, nem boldogabbá, hanem szerencsétlenebbé teszi az embert.

„A második hónapban pedig, a hónap huszonhetedik napján, szárazzá vált a föld. És szólt Isten Noéhoz, mondván: Menj ki a bárkából, te és feleséged, fiaid, és fiaid feleségei teveled. Minden állatot, mely veled van, minden testből: madárból, baromból és minden csúszó-mászóból, mely mozog a földön, vigyél ki magaddal, hogy nyüzsögjenek a földön, szaporodjanak és sokasodjanak a földön. És kiment Noé és fiai, az ő felesége, és fiainak feleségei övele. Minden állat, minden csúszó-mászó, minden madár, és minden, ami mozog a földön kimentek a bárkából az ő nemük szerint.” (1Mózes 8:14-19) Első látásra talán kissé meglepő, hogy miért volt ennyire hosszadalmas a bárka lakóinak otthagyni a hajót. Miután megszáradt a föld, nem mentek ki azonnal a bárkából, mint ahogy az várható lett volna, az Örökkévalónak külön fel kellett szólítania őket, hogy nyüzsögjenek, szaporodjanak, sokasodjanak a földön! Negyven nap kényelmetlenség és bezártság után minden bizonnal alig várták, hogy kiszabaduljanak, és ismét benépesíthessék a földet... Vagy mégsem? Az ember szinte bármihez képes hozzászokni, jóhoz, rosszhoz egyaránt. Ez a mechanizmus nagyon sokszor a túlélés záloga, és megóvjá az embert attól, hogy teljesen elkeseredjen vagy megőrüljön. A pszichológiában Stockholm-szindróma néven ismeretes egy jelenség: a túszok, a fogva tartottak sokszor megkedvelik azt, aki fogva tartja őket, különösen, ha az némi kedvességet is mutat feléjük. Noé esetében ez mindenképpen igaz volt, rendkívül önfeláldozó módon dolgozott egész végig, hogy az állatok fizikai szükségletei ki legyenek elégítve az özönvíz alatt. Nem csoda hát, hogy az állatok megkedvelték őt. Ez egyben magyarázattal szolgálhat arra is, hogy miért nem hagyták el az állatok a bárkát Noé és családja előtt. Ha az ember sokáig bezártságban, rossz körülmények között él, de mások kiszolgálják bizonyos szükségleteit, mikor végre kiszabadulhatna, gyakran inába száll a bátorsága. Fél, nem bízik a saját képességeiben, nem tudja, mi vár rá odakint. A szabadság egyben megnövekedett felelősséget is jelent. Ez nem volt másként az egyiptomi kivonuláznál sem. Az ember, ha hosszú ideig abnormális körülmények között él, gyakran elfelejti, milyen a normális élet, és a visszailleszkedés kezdetben nemritkán keservesen nehéz, még akkor is, ha külső, objektív szempontból nézve egyértelmű javulás következett be a körülményeiben. Kívánom mindannyiunknak, hogy legyen erőnk és bátorságunk kijönni a személyes „bárkáinkból”.

HÍREK A VILÁGBÓL

<p>A kneszet elfogadta az UNRWA működését Izraelben betiltó törvényt. https://bzsh.hu/2024/10/29/a-kneszet-elfogadta-az-unrwa-mukodeset-izraelben-betilto-torvenyt/</p>
<p>Beugrás: Horthy szüklátókörsége nagyban hozzájárult a hadbalépéshez. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/tudomany/beugras-horthy-szuklatokorusege-nagyban-hozzajarult-a-hadbalepeshez</p>
<p>Egy orosz drón csapódott be az Or Avner Chábád iskolába kedden kora reggel, jelentős károkat okozva, mindössze pár órával azelőtt, hogy a diákok megérkeztek volna. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/orosz-dron-csapodott-be-egy-ukrajnai-zsido-iskolaba</p>
<p>Fennállásának 150. évfordulójára megújulhat az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem. https://kibic.hu/2024/10/30/fennallasanak-150-evfordulojara-meguulhat-az-orzagos-rabbikepzo-zsido-egyetem/</p>
<p>A Haaretz kiadója „szabadságharcosoknak” nevezte a Hamasz fegyvereseit; A kormány válasza: az állami hirdetések felfüggesztése. https://izraelinfo.com/2024/10/31/a-haaretz-kiadoja-szabadsagharcosoknak-nevezte-a-hamasz-fegyvereseit-a-kormany-valasza-az-allami-hirdetesek-felfuggesztese/</p>
<p>Drónok, új hadosztály, frontok és emlékezés a háború sérültjeire. https://ujkelet.live/2024/10/31/dronok-uj-hadosztaly-frontok-es-emlekezes-a-haboru-serultjeire/</p>
<p>Családját is feláldozta a propaganda mestere, Joseph Goebbels. https://mult-kor.hu/csaladjat-is-felaldozta-a-propaganda-mestere-joseph-goebbels-20241029</p>
<p>Izrael Irán elleni csapásának hadászati és politikai értékelése. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/izrael-vedelmeben/izrael-iran-elleni-csapasanak-hadaszati-es-politikai-ertekelese</p>
<p>Halálos áldozatokat követelő rakétatámadás ért Libanonból egy észak-izraeli települést. https://infostart.hu/kulfold/2024/10/31/halalos-aldozatokat-kovetelo-raketatamadas-ert-libanonbol-egy-eszak-izraeli-telepulest</p>
<p>A Hezbollah új vezetője nem zárja ki a tűzszünetet Izraellel. https://hvg.hu/vilag/20241030_naim-kaszim-hezbollah-izrael-tuzszunet</p>
<p>Izrael teljesen megsemmisíthette Irán Sz-300-as légvédelmi rendszerét. https://hvg.hu/vilag/20241029_iran-izrael-sz-300-legvedelmi-rendszer</p>
<p>Thom Yorke, a Radiohead frontembere a koncertjén vezett össze egy palesztinparti tüntetővel. https://444.hu/2024/10/31/thom-yorke-a-radiohead-frontembere-a-koncertjen-veszett-ossze-egy-palesztinparti-tuntetovel</p>
<p>Az izraeli hadsereg a Hamasz mintegy hatvan fegyveresét fogta el egy gázai kórházépületben. https://bzsh.hu/2024/10/28/az-izraeli-hadsereg-a-hamasz-mintegy-hatvan-fegyvereset-fogta-el-egy-gazai-korhazepuletben/</p>
<p>Meghívó Menóra-avató ünnepségre. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/mazsihisz-hirek/meghivo-menora-avato-unnepsegre</p>
<p>Lajtai Péter kiállítása a Csányi5 Galériában. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/hol-a-hatar</p>
<p>Tapasztalt amerikai szakember vezeti tovább a Szarvasi Tábort. https://kibic.hu/2024/10/30/tapasztalt-amerikai-szakember-vezeti-tovabb-a-szarvasi-tabort/</p>
<p>Két halott a Krajot elleni rakétazápor következtében, és öt halott a Metula környékére becsapódó rakéták miatt. https://izraelinfo.com/2024/10/31/libanon-miniszterelnok-remelem-hogy-nehany-oran-vagy-napon-belul-tuzszunetet-erunk-el-izraellel-hirszuret/</p>
<p>Adatok, kémkedés, tanúvallomás és Katar keresi a címzettet. https://ujkelet.live/2024/10/31/adatok-kemkedes-tanuvallomas-es-katar-keresi-a-cimzettet/</p>
<p>A magyar zsidóság sorsa 1944 nyarán bevégeztetett. Öt évvel később, túlélő szülők gyermekeként megszületett Benda Iván. https://www.szombat.org/kultura-muveszetek/fekete-gyaszunep</p>
<p>Az Éden kertje – És annak értelmezései. https://mazsihisz.hu/a-zsidosagrol/judaizmus/az-eden-kertje-es-annak-ertelmezesei</p>
<p>Magyarország kormánya támogatja a magyar zsidó közösségek hitéleti, karitatív és kulturális tereinek fejlesztését. https://www.origo.hu/itthon/2024/10/lazar-janos-mazsihisz-magyar-zsido-kozossegek-fejlesztsek</p>
<p>Izraeli háború: a külügy arra kéri a magyarokat, hogy ne utazzanak a Közel-Keletre. https://168.hu/kulfold/haboru-izrael-kulugy-utazas-282498</p>
<p>Az olasz maffia és a Moszad is érintett lehet a gigantikus lehallgatási botrányban. https://www.atv.hu/kulfold/20241031/az-olasz-maffia-es-a-moszad-is-erintett-lehet-a-gigantikus-lehallgatasi-botranynban</p>
<p>Izrael megtiltotta az ENSZ palesztinokat segítő ügynökségének működését, mert szerinte összedolgozik a Hamással. https://444.hu/2024/10/29/izrael-megtiltotta-az-ensz-palesztinokat-segito-ugynoksegenek-mukodeset-mert-szerinte-osszedolgozik-a-hamasszal</p>

A Sztálin állítólagos zsidó származásáról szóló legendáknak, hamisított tényeknek, konspirációs történeteknek ma már komoly irodalma van. <https://www.szombat.org/politika/sztalin-zsido-szarmazasa-es-mas-osszeeskuves-elmeletek>

Izrael hadrendbe állíthatóvá fejleszti Fénypajzs nevű légvédelmi lézerfegyverét. <https://bzsh.hu/2024/10/29/izrael-hadrendbe-allithatova-fejleszti-fenypajzs-nevu-legvedelmi-lezerfegyveret/>

Zsidó gyerekek ihlették a Paddington mackót. <https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/kultura/zsido-gyerekek-ihlettek-a-paddington-mackot>

Válaszok a közösségi médiában előforduló Izrael-ellenes szidalmakra. <https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/izrael/valaszok-a-kozossegi-mediaban-elofordulo-izrael-ellenes-szidalmakra>

A Budapest International Film Festival keretében vetítik Magyarországon az Adrien Brody főszereplésével készült The Brutalist című filmet. <https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/a-biff-en-vetitik-eloszor-magyarorszagon-a-holokausztulelo-magyar-epiteszrol-szolo-filmet>

Az emlékezés relikviái – Amiről a holokauszt-túlélők tárgyai mesélnek. <https://kibic.hu/2024/10/22/az-emlekezes-relikviiai-amiro-l-a-holokauszt-tulelok-targyai-meselnek/>

A Goldziher Könyvtár: Feltárul egy tudományos kincs. <https://izraelinfo.com/2024/10/30/a-goldziher-konyvtar-feltarul-egy-tudomanyos-kincs/>

Újabb párt tartóztattak le Iránnak való kémkedés gyanújával. <https://ujkelet.live/2024/10/31/ujabb-part-tartoztattak-le-irannak-valo-kemkedes-gyanujaval/>

50 perc: Az izraeliek a bajban nem saját magukra, hanem közös ügyeikre koncentrálnak. <https://168.hu/neshamatv/50-perc-neshama-tv-szalai-kalman-izrael-nova-fesztival-282485>

Írók, filmesek, előadóművészek írják alá az Izrael kulturális bojkottját elítélő nyílt levelet – miután egy másik nyílt levél Izrael bojkottjára hívott fel. <https://www.szombat.org/politika/alairasgyujtes-izrael-kulturalis-bojkottja-ellen>

Majdnem zsidó: Gulyás Virág küldetése a zsidóság mellett. <https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/izrael/majdnem-zsido-gulyas-virag-kuldetese-a-zsidoag-mellett>

Megnevezte új vezetőjét a Hezbollah. https://nepszava.hu/3255795_hezbollah-vezeto-naim-kaszim-libanon-izrael

Siklósi Vilmosra emlékezett a zsidó hitközség. <https://www.zalamedia.hu/vezeto-hirek/kozelet/siklosi-vilmosra-emlekezett-a-zsido-hitkozseg>